

İnsanı insan yapan ve diğer canlılardan ayıran en önemli özelliği, sahip olduğu dilidir. İnsan kalabalıkları, millet olmayı bir dile sahip olmakla elde eder ve varlığını da ancak kendi diliyle koruyabilir. Bir milleti insanlık ailesi içerisinde diğer milletlerden ayıran da, kendine özgü kılan da dilidir. Dil olmadan insan olmaz, aile olmaz, toplum olmaz, millet olmaz, kültür olmaz, uygarlık olmaz. Dünyada söz sahibi olmak isteyen bir milletin, öncelikle kendi diline saygılı olması ve onu hakkıyla kullanması ve geliştirip zenginleştirmesi gerekir.

Yazı dili olarak 1500, konuşma dili olarak ise yaklaşık 5000 yıllık bir geçmişi olan Türkçe, bugün dünyanın dört bir yanında 220 milyon konuşanıyla, dünyanın beşinci büyük di-

Bizimkisi Türkçe sevdası

Ekrem Erdem

Dil ve Edebiyat Derneği Başkanı

*Genel Başkanımız Ekrem Erdem,
Dil ve Edebiyat Derneği'nin
kuruluş öyküsünü dergimizin
okurları için yazdı...*

lidir. Daha 1072'de Kaşgarlı Mahmud tarafından yazılan Divan'ü Lugat'it-Türk'te yer alan kelime sayısı 8624'tür. Oysa aynı dönemde hazırlanmış bir Latince-İngilizce sözlükte 3000 kelime yer almıştır. Türkçedeki kelime sayısı, bu dönemde, İngilizcedeki sayının yaklaşık üç katı kadardır.

Tarihimizde, "Bu denizler, bu ırmaklar bize yetmez! Daha deniz, daha ırmak istiyoruz. Yurdumuzu öylesine büyütelim ki, gök kubbesi ona çadır, güneş de bayrak olsun." diyen Oğuz

Han; yine Çaldıran'da kendisine isyan etmiş bir orduya etkili hitabetiyle zafer kazandıran Yavuz Sultan Selim ve daha nice cihangirler, tarihî zaferlerini, biraz da kitlelere söz söyleyışlerindeki inandırıcı lisana borçludurlar.(1)

Okurlarımızın karşısına yeni ve farklı bir dergiyle çıkıyoruz. Açacağımız dosyalarda; Türkçenin zenginlik ve güzellikleriyle birlikte, Türkçemizin sorunlarına çözüm önerileriyle de karşımızda olacağız. Böylece hem dilimizin sorunlarını ve çözüm yollarını, hem de Türkçenin keşfe muhtaç güzellik ve zenginliklerini sizlerle paylaşacak, birlikte keşfedeceğiz. Güzel dilimiz Türkçeyi bütün güzellikleriyle keşfe hazırız, buyurun bu güzel yolculuğa birlikte çıkalım. Yolunuz ve yolumuz açık olsun. Türkçe sevdalılarını buluşturmak ve edebiyat dünyamıza yeni yetenekler kazandırmak umuduyula... Hayırlı olsun.

DERNEK KURMA FİKRİNİN DOĞUŞU

İstanbul Milletvekili olarak TBMM'de görev yaptığım 22. Dönemde, Türkçenin içinde bulunduğu sorun ve sıkıntılara yönelik yapılmış çalışma ve araştırmaları inceledim. Türkçeyi tanımaya çalıştım. Bu çalışmalarımdaya gördüm ki Türkçe bilinmiyor. Kimsenin bilmek diye bir derdi de yok. Okullarda sevilmeyen derslerden biri Türkçedir. Ana dilini doğru olarak kullanamayan, en önemlisi de sevmeyen bir kimsenin eğitim, iş ve aile hayatında başarılı olma şansı var mı?

Dil, milleti meydana getiren unsurların başında gelir. Dil, millet fertleri arasındaki anlaşmayı sağlayan, millî birliğin esasını ve özünü teşkil eden bir araçtır. Toplumlar millet olmayı bir dile sahip olmakla elde eder ve millî varlıklarını da kendi dilleriyle koruyabilirler. Dilini geliştirip zenginleştiremeyen, yabancı dillerin istilalarından koruyamayan milletler, ne millî bir kültür oluşturabilir, ne de oluşmuş kültürlerini koruyabilirler. Yozlaşma ve yabancılaşma dille sınırlı kalmayarak, zamanla bütün değerlerin yok olmasına ve millî birliğin telafisi imkânsız zararlar görmesine sebep olur. Dili yozlaşan, yabancı dillere karşı; gerek toplum hayatında, gerekse bilim ve eğitimde geri planda kalan bir milletin geleceği ciddi şekilde tehlikeye düşer.

Bugün dilimiz iyi ko-

"Derneğimiz, Türkçe karşılığı olan hiçbir kelimenin yerine yabancı kelimenin kullanılmasından yana değildir. Eğer başka bir dilden kelime almak mecburiyetinde kalırsa o kelime Türkçeleştirilerek, hemen her vatandaşımızın kolayca telaffuz edebileceği şekle ve sese sokularak kullanılmalıdır"

nuşulup yazılamamaktadır. Türkçemiz her gün biraz daha bozulmakta ve cümle bozukluklarına hemen herkesin konuşmasında rastlanılmaktadır. Dilimize karşı kayıtsızlık ve özentisi, maalesef iş adamlarımızı ve esnafımızı da etkilediğinden üretilen mal ve ürünlerin isimlerinde, ticari unvan ve adlarda yabancılaşma süratle artmaktadır. Şehirlerimizin cadde ve meydanlarında dolaşıldığı zaman, mağaza ve işletmelerin isimlerinde nasıl bir dil kirliliği yaşadığımız rahatlıkla görülebilmektedir.

Bilerek veya bilmeyerek günlük konuşmalarımızda; "uyum" yerine "adapte", "çaba" yerine "efor", "büyük" yerine "makro", "küçük" yerine "mikro", "torba" yerine "poşet" gibi pek çok kelimenin Türkçesi yerine yabancı dildeki karşılıklarını kullanır hale geldik. Ayrıca "Rumeli" yerine "Roumelie", "Durak" yerine "Do-Rock", "Paşa" yerine "Pasha" ve "Eylül'ün" yerine "Eylül's" gibi Türkçe veya Türkçeleşmiş kelimeleri yabancı dil kurallarına göre yazarak kullanmak sıradan hale geldi. Daha da vahimi, "evet" in yerini "yes"ler ve "o.k."ler aldı, vedalaşmalarımız "bye bye"larla yapıldı oldu.

Dilimizle ilgili sıkıntılardan bir diğeri de, kavramlar ve terimler üzerinde anlayış birliğinin sağlanamayışıdır. Bu durum dilde kavram kargaşasına sebep olduğu gibi, millî birliğimize de zarar verecek boyutta kamplaşma ve krizlere sebep olmaktadır. Üzerinde hemen hemen hiç anlaşmaya varılamayan, herkesin işine geldiği gibi anladığı ve anlatmak istediği milliyetçilik, ilericilik ve gericilik gibi kavramlar bunun örnekleridir.

Gençlerimizin çoğu kelime ve de-

DED Genel Başkanı Ekrem Erdem

yimleri yerli yerinde kullanamıyor, özellikle de içinde uzun ses bulunan kelimeleri doğru söyleyemiyorlar. Kelime hazineleri son derece kıt; birkaç yüz kelimeyle günlük konuşmaları idare ediyorlar. Gençlerimiz Türk dilinin güzelliği ve zenginliğinden; kendi dilinde düşünebilme zevk, onur ve bağımsızlığından maalesef mahrum durumdadır. Yeni yetişen nesillerin, dilinin sanat eserlerini, romanlarını, hikâyelerini, şiirlerini anlayamadan yetişmeleri; tarihlerinden, kültürlerinden ve dolayısıyla medeniyetlerinden habersiz olmalarına ve bu değerlerden kopmalarına, hatta düşman olmalarına neden olmaktadır.

TBMM ARAŞTIRMA KOMİSYONU

Bu ve buna benzer gerekçelerle; 15 Mayıs 2006 tarihinde, Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına "Türkçedeki bozulma ve yabancılaşmanın araştırılması, Türkçenin korunması ve etkin kullanımı için alınması gereken önlemlerin belirlenmesi" amacıyla 105 imzalı bir meclis araştırması önergesi verdik. Önerimiz mecliste temsilcisi bulunan partilerin ittifakıyla kabul edildi ve komisyon kuruldu.

TBMM başkanı Sayın Bülent Arınç başta olmak üzere, Millî Eğitim Bakanı Sayın Hüseyin Çelik ile Kültür ve Turizm Bakanı Sayın Atilla Koç'un yanı sıra, büyük çoğunluğu akademisyen olan 39 kişinin görüşüne başvuruldu. Ayrıca Türk diliyle ilgili değişik ça-

Her şeyden önce millî bir dil politikası oluşturulmalıdır. Türk dilinin korunması, geliştirilmesi ve yaygınlaştırılması amacıyla çalışmalar yapmakla anayasal yükümlülüğü olan Türk Dil Kurumunun kanunu bile yoktur.

lışmaları olan gazeteciler, sivil toplum kuruluşlarının temsilcileri, çeşitli kamu kurum ve kuruluşumuzun değerli yöneticileri dinlendi. Bu arada bakanlıklar, milletvekilleri, Yüksek Öğretim Kurulu Başkanlığı, bünyesinde Fen Edebiyat ve Eğitim Fakültesi bulunan üniversiteler, valilikler, il ve ilçe belediye başkanlıkları, sivil toplum kuruluşları, ulusal ve yerel basın, yaygın kuruluşlarına yazılar yazarak

Türkçe hakkında yaptıkları çalışmalarla ilgili bilgileri istendi, görüş ve önerileri alındı.

Bu görüş ve öneriler doğrultusunda hazırlanan raporda, Türkçenin yaşadığı sorunların kaynakları, türleri, yayılma şekilleri ve alanları belirlenerek, hem Türkçeyi tehdit eden sorunlara karşı alınacak önlemler, hem de Türkçenin gelişmesinin, zenginleşmesinin ve yaygınlaşmasının önündeki engellere yönelik çözüm önerileri, yüce meclisimize sunulmuştur.

Bütün bu aksaklıkların başında, dilimizin iyi öğretilmemesi ve dil bilincinin geliştirilememesi gelmektedir. Dil eğitimi, ilk ve orta öğretimin en önemli hedeflerinden birisi olmasına rağmen, yeni yetişen nesillere, okullarda dilimizin doğru dürüst telaffuz edilip

konuşulması ve yazılması öğretilmemektedir. Diğer bir sebep, bazı lise ve üniversitelerde eğitimin yabancı dille yapılmasıdır. İlim ve teknolojideki hızlı gelişmeler, basın ve yaygın kuruluşlarının bulunduğu doğru olmayan dil, ticari hayatın getirdiği yabancılaşma, bilişim dilindeki

*Erdem:
Türkçemize sevdalıyız.*

yabancılaşma dilimizde bozulmalara yol açan nedenler olarak karşımıza çıkmaktadır.

Güzel bir Türkçenin yeni nesillere aktararak varlığını sürdürebilmesi için, kişisel ve toplumsal duyarlılık kaçınılmazdır. Bu konuda birey ve toplum olarak hepimiz dil bilincine sahip olmak ve bilinçli çabalar göstermek zorundayız. Dilimizin bozulmasını önlemek ve yabancılaşmasının önüne geçmek için Türkçenin doğru kullanımıyla ilgili bilincin oluşturulmasına, öncelikle aileden başlanmalıdır. Çünkü çocuklarımız Türkçeyi önce ailelerinden öğrenmektedir. Okul öncesi eğitimden başlayarak yükseköğretime kadar dil eğitimiyle ilgili gerekli tedbirler alınmalı ve bir takım düzenlemeler yapılmalıdır. Bu çerçevede dil eğitimi ciddi olarak gözden geçirilmeli ve öğrencilerimize iyi bir dil bilinci verilmelidir.

En doğru eğitim, ülkenin kendi diliyle yapılan eğitimidir. Dil bilimcilere göre insan en iyi biçimde kendi dilinde düşünebildiği gibi, verimliliğini ve yaratıcılığını da kendi dilinde gösterir. Türk dilinin bozulma ve yabancılaşmasının önemli sebeplerinden birisi olan yabancı dille eğitime son verilmelidir. Ayrıca, Üniversitelerimizde Türkçenin eğitim dili olması ve bütün tezlerin Türkçe yapılmasının sağlanması, Türkçenin bilim dili olarak gelişmesinin önündeki engelleri kaldıracaktır. Yeryüzünde bazı eski sömürgeler dışında, yabancı dille eğitim yapan bağımsız bir ülke yoktur.

Dilin bozulma alanlarından biri de göze doğrudan hitap eden tabela kirliliğidir. Bu konuda en önemli görev, yerel yöneticilere düşmektedir. Belediyelerimiz bu konuda yetkilidir. Birçok belediye, meclislerinden aldıkları kararlarla tabelalardaki dil kirliliğini asgariye indirebilmiştir. Belediye başkanları, bu konuda önemli mesafeler kaydedebilir. Yerel yöneticiler, yasaların kendilerine tanıdığı yetkileri kullanmalı, var olan boşluklar yasal düzenlemelerle giderilmelidir.

Radyo, televizyon ve yazılı basında kullanılan dil de, menfi ve müspet etkiler taşımaktadır. Bu nedenle sunucu, spiker ve metin yazarlarının mutlaka dil eğitiminden geçmesi sağlanmalıdır.

Maalesef dil kirliliği, resmi kurumlarımızda da vardır. Atatürk "Türk dilinin, kendi benliğine, aslındaki güzellik ve zenginliğe kavuşması için, bütün devlet teşkilatımızın dikkatli, alakalı olmasını isteriz." diyerek devlet teşkilatının dikkatini çekmektedir. Resmi Kurumların dile gereken önemi vermesi sağlanmalı; bütün kurumlarımız, kendilerini dil denetiminde geçirmelidir.

Her şeyden önce millî bir dil politikası oluşturulmalıdır. Türk dilinin korunması, geliştirilmesi ve yaygınlaştırılması amacıyla çalışmalar yapmakla anayasal yükümlülüğü olan Türk Dil Kurumunun kanunu bile yoktur. Kurumun kuruluş gayesine uygun, tartışmalardan uzak, Türk dilinin bütün problemlerini çözecek nitelikte yapılandırılması, çok büyük önem arz etmektedir. Bunu temin etmek için Meclis gündeminde bekleyen 2876 sayılı Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Kanunu Tasarısı yeniden ele alınarak bir an önce çıkarılmalıdır. Doğrusu Türk Dil Kurumunun akademiye dönüştürülmesidir.

Bu kötüye gidiş, dilimizin gücünü bilme-

mekten ve millî bilincimizin dille olan bağının giderek zayıflamasından kaynaklanmaktadır. Ortada kimsenin üstlenmediği ama aslında herkesin içinde olduğu bir ihmâl vardır. Türkçeye hak ettiği özeni göstermek, bütün Türk milletinin görevidir. Bu konuda, aydınlara ve öncülere çok daha büyük sorumluluklar düşmektedir. Toplumları etkileme gücünü elinde bulunduran herkes, toplumu doğru ve iyi yönde etkilemek zorundadır. Bu cümleden yola çıkan bir gurup komisyon üyesi milletvekili olarak bir dernek kurmaya karar verdik.

Kuruluş Çalışmaları

Önce kuruluş çalışmalarını yürütmek üzere 6 kişilik bir çalışma gurubu oluşturuldu. Dernek kurucusu olması uygun görülen arkadaşlar ziyaret edildi, toplantılar yapıldı, görüş ve önerileri alındı. Alman görüş ve öneriler doğrultusunda tüzük hazırlandı ve 22 Mayıs 2008'de derneğimiz kuruldu.

Kurucular arasında; komisyonda görev alan milletvekilleri başta olmak üzere, milletvekilleri, o dönemin TBMM Başkanı Sayın Bülent Arınç ve Türk Dil Kurumu Başkanı Sayın Şükrü Haluk Akalın gibi akademisyenler, belediye başkanları, sanatçılar, şairler, yazarlar ve edebiyatçılar var. Türkçe sevdalısı işadamları var.

Kurucuları belirlerken mesleklerinde başarılı, dil ve edebiyata duyarlı, temsil özelliği olan, çalışmalara vakit ayırabilecek veya çalışmalarımızı fikrî ve ekonomik olarak destekleyebilecek kişilerin kurucu üye olmasına dikkat edildi.

Derneğin Amacı

Derneğimizin amacı, dil bilincinin toplumda yerleşmesi ve gelişmesini sağlayacak faaliyetlerde bulunmak ve bu konuda çalışmalar yapan kişi ve kuruluşlara destek vermektir.

Derneğin İlkeleri

Türkçe, geçmişte ilkesizlikten çok çekmiştir. Derneğimizin özelliklerinden biri de ilkelelidir. Dil, her şeyden önce çeşitli ideolojilere kurban edilmiştir. Her ideolojinin dile bakışı farklı olduğu için millî birliğimizin en önemli unsuru olan dil, birleştirme değil ayırıştırma sebebi olmuştur. Geçmişten alınan derslerle bir takım ilkeler belirlenmiştir. Bir zamanlar, atasözlerimize ve deyimlerimize girmiş dilimizin ve kültürümüzün ayrılmaz parçası olmuş kelimeler, yabancı kökenli diye dilimizden

atılmış ve yeri de doldurulamamıştır. Dünyanın en büyük dillerinden birisi olan Türkçe, "arılaştırma" adına fakirleştirilmiştir. Derneğimiz Türkçenin fakirleştirilmeden geliştirilmesinden yanadır. Son yıllarda ise, Türkçe ve Türkçeleşmiş kelimeler yerine yabancı kelimeler orijinaline uygun olarak yazılıp okunmaya başlanmıştır. Derneğimiz, Türkçe karşılığı olan hiçbir kelimenin yerine yabancı kelimenin kullanılmasından yana değildir. Eğer başka bir dilden kelime almak mecburiyetinde kalırsa o kelime Türkçeleştirilerek, hemen her vatandaşımızın kolayca telaffuz edebileceği şekle ve sese sokularak kullanılmalıdır.

Derneğin Teşkilat Yapısı

Derneğimiz, toplumda dil bilincinin yerleşmesi, Türkçenin doğru kullanılması, edebiyatımızın gelişmesi ve zenginleşmesini sağlayacak çalışma ve hizmetleri yaygınlaştırmak amacıyla, alt yapısı müsait il ve ilçe merkezlerinde, şube ve temsilcilikler açacaktır.

Dernek hizmetlerini millî sınırlar dışına taşımak ve uluslararası faaliyetlerde bulunmak amacıyla yurt dışında kurulu dernek veya kuruluşlara üye olmanın yanında yurt dışında da şube ve temsilcilikler açılacaktır.

Derneğin Bugünkü Durumu

Her türlü teknik araç ve gereçlerle donatılmış olan dernek genel merkezi, Feshane Caddesi Nu: 3 Eyüp / İstanbul'da bulunmaktadır. Derneğimiz haftanın hemen her günü açıktır. Cumartesi günleri saat 13.00'te halka açık sorulu cevaplı sohbet toplantıları yapılmaktadır.

Derneğimiz, ilk olağan genel kurulunu 19 Ekim 2008'de yaptı. Yönetim, denetleme, disiplin ve istişare yüksek kurulu gibi kurulları

oluşturuldu ve kurumsallaşması tamamlandı.

Web sayfamız dil ve edebiyat dünyamızın hizmetine sunuldu. Süreli yayın organımız olan dergimiz, ilk sayısı ile kültür dünyasındaki yerini almış oldu. Web sayfamız ve dergimiz herkese, özellikle de gençlere açık olacaktır.

Derneğin Yapmayı Düşündüğü Çalışmalar

Derneğimizin önümüzdeki ay ve yıllarda hayata geçirmeyi düşündüğü önemli çalışmalarını sayacak olursak;

- En başta millî ve milletlerarası toplantı, konferans, bilgi şöleni (sempozyum), panel ve kongreler düzenlemek;
- Gerekli olan her türlü bilgi, belge, doküman ve yayımları içinde barındıran Türk dili ve edebiyatı kütüphanesi kurmak;
- Akademisyenlerden oluşan çeşitli çalışma ve araştırma grupları oluşturarak araştırmalar yapmak ve yaptırmak;
- Türkçenin doğru kullanılmasıyla ilgili okuma, konuşma ve yazma kursları açmak;
- Okullararası çeşitli yarışmalar düzenlemek;
- Türkçeyi iyi kullanan yazar, şair ve sanat-kârlarımızı her yıl ödüllendirmek;
- Cadde ve sokaklardaki tabelalar, dildeki bozulmanın hangi boyutlara ulaştığının en önemli göstergelerinden biridir. Kurucularımız arasında çok sayıda belediye başkanı da bulunmaktadır. Bazı başkanlarımız, tabela kirliliğini önlemek için meclislerinden aldıkları kararlarla güzel çalışmalar yapmaktadırlar. Derneğimizin amaçları doğrultusunda yapılan bu çalışmalarını yaygınlaştırmak;
- Her Türk vatandaşının zevkle okuyacağı 100 kitaptan oluşan bir aile kitaplığı oluşturmak ve bunun dışında da çalışma guruplarımızın uygun göreceği edebî değeri olan eserleri yayınlamak;
- İştigal alanları; dil, edebiyat, sanat ve kültür olan sivil toplum kuruluşlarıyla bir araya gelerek karşılıklı fikir alışverişinde bulunmak, kendi çalışmalarımızdan onları haberdar etmek, onların çalışmalarından haberdar olmak, birlikte ortak çalışma zemini aramak, amaç ve ilkelerimize uygun çalışmalarına destek vermek ve destek almaktır. Öncelikle de Türk Dil Kurumuyla, edebiyat fakülteleriyle ve konuyla ilgili olan her türlü kamu kurum ve kuruluşlarıyla ortak çalışmalar yapmak.

Derneğimizin Eyüp'teki idare binası